

MARKO MARULIĆ – TISKANA DJELA 1506–1992.
(IZLOŽBA U SKLOPU »MARULIĆEVIH DANA«, Split, travanj 1992)

Nevenka Bezić-Božanić

U povodu »Marulićevih dana« 1992. godine Naučna biblioteka u Splitu priredila je izložbu djela Marka Marulića tiskanih od 1506 do 1992. Unatoč ratnim zbivanjima i otežanim komunikacijama autori izložbe uspjeli su okupiti stosedamnaest različitih izdanja podijeljenih u dvije skupine: Marulićeva djela pisana na hrvatskom jeziku i ona na latinskom.

Autori izložbe išli su najprije tragom knjiga u knjižnicama Splita te potom onih u neposrednoj okolici, jer okolnosti nisu dopuštale ni traganje po knjižnicama Dalmacije, a kamoli cijele Hrvatske. No unatoč tome pokazalo se da i u takvu, manjem okruženju postoji ipak velik broj sačuvanih Marulićevih izdanja.

U Splitu u Naučnoj biblioteci, »Biblioteci Ivana Paštrića« u Nadbiskupijskom sjemeništu, Dominikanskom samostanu i Arheološkom muzeju čuva se ukupno dvadeset i jedno izdanje Marulićevih djela iz 16. i početka 17. stoljeća, koja su ovom prilikom bila stavljena na uvid javnosti. Brojni faksimili iz knjižnica u Hrvatskoj i više europskih gradova zaokružili su, koliko je to bilo moguće, ovu zanimljivu izložbu. Opširan katalog s predgovorom Ivanke Kuić još je jedan vrijedan doprinos poznavanju djela našeg velikog pisca.

Godine 1521. objavljeno je u Mlecima prvo izdanje velikog spjeva »V chomse usdarsi Istoria Sfete udouice Judit u uersih haruacchi slosena ...« zaslugom pjesnikovog prijatelja Petra Sričića, a sljedeće godine drugo izdanje nastojanjem Zadrana Jerolima Mirkovića, da bi do 1627. godine knjiga doživjela još tri izdanja, ali u Splitu se nije sačuvao niti jedan primjerak. Nalazimo ih u knjižnicama Dubrovnika i Zagreba te u samostanu na Visovcu. Naše vrijeme će tek u osvit ovog stoljeća, 1901. godine ponovno otkriti Marulićevu *Juditu* i objaviti je u izdanju Matice hrvatske s predgovorom iz pera Petra Kasandrića i s komentarima Marcela Kušara. U povodu petstote godišnjice pjesnikova rođenja, 1950. godine, izići će reprint izdanje iz 1521. godine, što će približiti *Juditu* širem krugu znanstvenika i književnika, pa će od tog vremena porasti zanimanje za Marulićevo djelo ne samo u

kontekstu povijesti hrvatske književnosti, već će ono nadahnuti suvremene književnike, likovne umjetnike, pa i redatelje. *Judita* je dosada izišla u dvadeset različitih izdanja od kojih ističemo ono s potpunim rječnikom (Književni krug, Split 1988) i divot izdanje (Književni krug 1989) s grafikama istaknutih hrvatskih slikara. I izdanje iz 1901. nadopunjeno je likovnim priložima dvojice tada istaknutih slikara, Celestina Medovića i Otona Ivekovića. Kroz čitavo ovo naše stoljeće *Judita* je nadahnjivala brojne likovne stvaraoce svih generacija i zacijelo će još dugo biti omiljena tema mnogih umjetnika. Na izložbi prikazano je devetnaest izdanja *Judite*, od pretiska iz 1521. godine do one iz 1991. godine koju je priredio Mirko Tomasović, dok je nekoliko onih najstarijih izloženo tek na fotografijama, jer drugačije nije bilo moguće.

Od pjesnikovih djela na hrvatskom jeziku izloženo je nekoliko knjiga, primjerice one u kojoj su tiskane pjesme sakupljene od Ivana Kukuljevića Sakcinskog iz 1869. godine, preko poznate knjige *Plavca nova* (Split 1971) u redakciji Tonka Maroevića i Mirka Tomasovića, zatim knjige *Versi harvacki* (Književni krug, 1979) Marina Franičevića i Hrvoja Morovića, do »Naslidovan'ja« (1989) u redakciji Milana Moguša, a u okviru projekta *Opera omnia* Marka Marulića u izdanju split-skog Književnog kruga.

Marulićevo latinska djela u svoje su vrijeme imala značajan odjek u Europi, osobito *De institutione bene vivendi per exempla sanctorum*, religiozno-moralističko djelo koje je u 16. i 17. st. objavljeno u barem dvadeset i dva izdanja na latinskom jeziku, a prevedeno je na talijanski, njemački, francuski, portugalski, češki, vjerojatno i španjolski jezik. Poznato je da je izdanje iz 1531. godine posjedovao i sv. Franjo Ksaverski. U Splitu se čuvaju dva primjerka prvog izdanja *Institucije* i više izdanja iz druge polovice 16. i 17. stoljeća, nakon kojeg vremena opada zanimanje za to djelo. Suvremenom čitaocu približit će *Instituciju* prijevod Branimira Glavičića na hrvatski jezik u spomenutom projektu 1987. godine.

Evangelistar je prvi put tiskan 1516. godine u Mlecima i potom tri godine kasnije u Baselu, a preveden je na talijanski i španjolski jezik. Dosada je poznato da je pretiskan u petnaest izdanja, a 1985. godine također ga je preveo na hrvatski Branimir Glavičić. Od manjih latinskih djela poznata su *Quiquaginta parabola* iz 1521. godine, prvi put prevedene na hrvatski jezik 1901. godine od M. Mitasa pod naslovom »50 latinskih priča«, 1924. godine od Milana Pavelića i 1979. godine od B. Glavičića. Godine 1519. objavljeno je u Veneciji Marulićevo djelo *De humilitate et gloria Christi*, 1596. prevedeno je na talijanski jezik, 1892. na hrvatski ga je preveo Kerubin Šegvić i 1989. pod naslovom *O poniznosti i slavi Kristovoj* Branimir Glavičić. *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi*, objavljena u *Instituciji* 1506. godine, prevedena je u 16. stoljeću na francuski jezik, 1610. godine na engleski i 1703. godine prvi put na hrvatski jezik od komiškog književnika Andrije Vitaljića (objavljena u njegovoj knjizi *Istumaccenye pisnih Davidovih v spivanja sloveno ...*)

Vrijedno je napomenuti da je 1950. godine u povodu petstote godišnjice Marulićeva rođenja u Muzeju grada Splita također priređena izložba njegovih djela s opširnim katalogom, 1971. godine bila je izložba u istom muzeju u povodu četristopedesete obljetnice tiskanja prvog izdanja *Judite* pod nazivom »Marulić i njegovo doba«, slijedeće godine prenijeta u Povjesni muzej Hrvatske u Zagreb. U povodu druge »Knjiga Mediterana« na izložbi »Hrvatske knjige tiskane u Mlecima od XV. do XVIII. stoljeća« u Izboru Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu bila su izložena dva izdanja *Judite* (iz 1522. i 1586. godine) te više latinskih djela objavljenih od 1506. do početka 17. stoljeća.